

Värt att veta...

Ställningar



Regler

Arbetsmiljöverkets föreskrifter Ställningar AFS 1990:12 med ändringar

Föreskrifterna ger anvisningar om utformning, dimensionering, montering och användning av ställningar. Föreskrifternas bilagor ger omfattande information med exempel om planering, dimensionering och kontroll av ställningar. Särskilt att märka i föreskrifterna är kraven på planering och säkerhet vid montering samt utbildning.

Förutom de ursprungliga hållfasthets- och stabilitetsberäkningarna (undantaget standardmodeller) ska det finnas en plan för uppförande, användning och nedmontering för varje enskild ställning. Planen ska bl.a. ange hur de som uppför eller nedmonterar ställningen ska skyddas mot fall och belastningsskador. Den ska upprättas av en kompetent person. (Se blankett på www.av.se/blanketter)

För systemställningar ska leverantören tillhandahålla instruktioner på svenska för montering och användning. Instruktionerna ska finnas tillgängliga på arbetsplatsen.

En ställning som inte är klar för användning ska vara tydligt avgränsad helt eller delvis så att tillträde förhindras. Även ett eventuellt riskområde närmast ställningen ska vara markerat på lämpligt sätt.

Utbildningskravet (*fr.o.m. 2006-07-01*) omfattar alla som på något sätt arbetar med montage eller ändring av ställningar.

Det finns tre utbildningsnivåer:

- särskild information (*enkla ställningar upp till två meter*)
- allmän utbildning (*enkla ställningar upp till nio meter*)
- särskild utbildning (*högre än nio meter eller komplicerade ställningar*)

Den som leder montagearbetet ska ha allmän eller särskild utbildning och minst samma utbildning som de som utför arbetet.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter Byggnads- och anläggningsarbete AFS 1999:3

§11 ... föreskriver att det ska finnas en arbetsmiljöplan vid arbete med fallrisk (§11 är straffsanktionerad).

§§38, 39 ... talar om säkra förbindelseleder.

§§48, 49 ... handlar om kraven på information till arbetstagarna och kontroll av utrustning bl.a. ställningar och förbindelseleder.

§53 ... talar om transport av byggnadsmaterial, speciellt till och från högre nivåer.

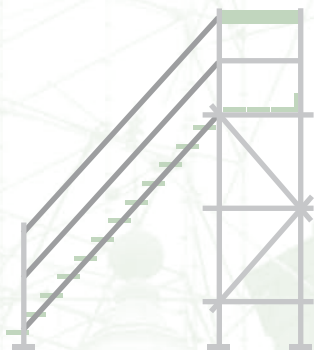
§§57, 58 ... behandlar fall till lägre nivå och innehåller föreskrifter om skyddsräcken och deras utformning.

Förbindelser

Val av förbindelseled är beroende på typ av arbete och höjd från mark. Enligt AFS 1999:3 Byggnads- och anläggningsarbete, 39§ gäller bland annat:

”Förbindelseled till högre eller lägre plan skall normalt utgöras av trappa eller ramp. Om nivåkillnaden mellan två plan är mer än tio meter och detta medför att arbetstagarna måste gå mycket i trappor skall utöver trappor finnas tillgång till hiss”.

”Trappa i en ställning skall ha tillräcklig bredd och lämplig lutning. Om det behövs med hänsyn till trappans höjd skall den ha vilplan på lämpliga avstånd. Trappa och vilplan skall ha ledstänger respektive skyddsräcken.”



Bra att tänka på vid val av ställning

- Till vilka arbeten ska ställningen användas?
- Hur mycket ska ställningen belastas? Lastklass? Punktlaster?
- Hur många bomlag behöver användas samtidigt?
- Hur bred behöver ställningen vara (60 - 120 - 180 cm)?
- Vilka förbindelseleder behövs (trapporn, nödutrymning, hiss)?
- Infästningar i vägg (ev. provdragning)
- Intagsbryggor

Mer som är bra att tänka på ...

- Fallskydd för ställningsbyggarna
- Hjälpmedel för ställningsbyggarna
- Monteringsplan för varje enskild ställning
- Monteringsanvisning vid systemställning
- Takarbeten (inklätt övre bomlag)
- Eventuell påmontering av väderskydd
- Inklädning av ställningen (vindlasten ökar mångfalt)
- Extra fästen vid inklädning
- Upplagsplatser för ställningsmaterial
- Stämpning, underlag
- Markförhållanden i övrigt
- Skyddstak över entréer
- Avväxlingar vid infarter m.m.
- Eluttag
- Tillstånd
- Varselmärkning spiror (gångtrafik, fordonstrafik)
- Säckning av p-mätare
- Anslag med fakta om ställningen

Lastklasser

Ställningar finns enligt AFS 1990:12, §11 kommentartexten, i lastklasserna 2, 3, 4 eller 5, vilket innebär.

Lastklass	Jämnt fördelad last kg/m ² (kN/m ²)	Koncentrerad last på yta 0,5 x 0,5m kg (kN)	Last av en person på yta 0,2 x 0,2m kg (kN)	Delarealast	
				Last kg/m ² (kN/m ²)	Delarea m ²
2	150 (1,5)	150 (1,5)	100 (1,0)	–	–
3	200 (2,0)	150 (1,5)	100 (1,0)	–	–
4	300 (3,0)	300 (3,0)	100 (1,0)	500(5,0)	40% av ytan i facket
5	450 (4,5)	300 (3,0)	100 (1,0)	750(7,5)	40 % av ytan i facket

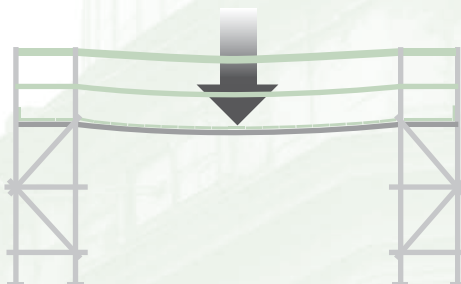
Ändamål

Lastklass 2: Inspektion eller arbete med endast lätta verktyg.

Lastklass 3: Arbete med materialuppläggning för omedelbart bruk vid putsning eller liknande.

Lastklass 4: Arbete vid murning eller liknande. Vid i Sverige traditionell murning är lastklass 4 ofta inte tillräcklig.

Lastklass 5: Arbete med tyngre materialuppläggning, t.ex. traditionell murning.



Checklista Montage

STÄLLNINGSENTREPRENÖREN AB

Datum:	Ordernr:	Handläggare:	
Arbetsplats:	Arbetsställe:	Adress:	
Beställare:		Postnr:	Postadress:
Handläggare:	Telefon:	Telefax:	Mobiltelefon:

Ställningen avsedd för följande typ av arbete		Lastklass	Antal samtidigt belastade bomlag
Pos	Åtgärd	Anmärkning	Godkänd
1	Underlägg, pallning, fotspindlar	Tillräcklig bärighet	<input type="checkbox"/>
2	Bomlagshöjd	Enl montageanvisning	<input type="checkbox"/>
3	Fackbredd och konsoler	Enl montageanvisning	<input type="checkbox"/>
4	Avstånd till fasad	Så litet som möjligt, max 0,3 m	<input type="checkbox"/>
5	Facklängd	Enl montageanvisning	<input type="checkbox"/>
6	Vertikalspiror	Enl montageanvisning	<input type="checkbox"/>
7	Horisontalrör	Enl montageanvisning	<input type="checkbox"/>
8	Skyddsräcken och fotlist	Dubbla räcken och fotlist	<input type="checkbox"/>
9	Diagonaler	Enl montageanvisning	<input type="checkbox"/>
10	Ställningsplan	Rätt typ och fastsättning	<input type="checkbox"/>
11	Tillträdesled		<input type="checkbox"/>
12	Förankring	Tillräckligt antal och rätt utförd	<input type="checkbox"/>
13	Intäckning	Hänsyn till förankringar	<input type="checkbox"/>
14	Skyddstak		<input type="checkbox"/>
15	Trafikskydd		<input type="checkbox"/>
16	Kompetensvis		<input type="checkbox"/>
17	Statisk beräkning		<input type="checkbox"/>
Övrigt att notera			
Datum			
För beställaren		För ställningsentreprenören	

Fakta om ställningen

(Anslås på ställningen)

Beställare och kontaktman

(Företag)

(Kontaktman)

Telefon

Ställningsentreprenör och kontaktman

(Företag)

(Kontaktman)

Telefon

Ändamål/typ av arbete:

Lastklass:

Max last (jämt fördelad):

Antal belastade bomlag:

_____ kg/m² _____ kN/m²

_____ st

Ställningsnummer: _____

Anmärkingar: _____

Ställningen överlämnad till beställaren, datum: _____

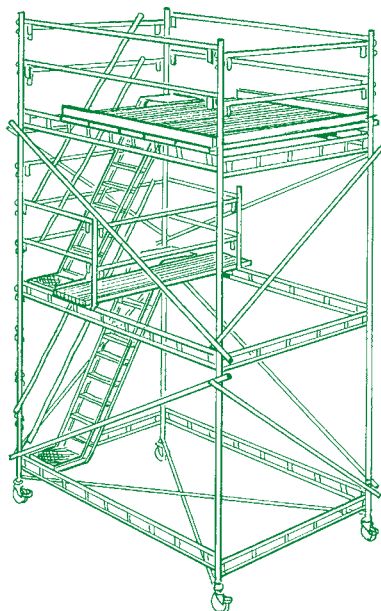
Kontrollerad och godkänd: _____

Namnteckning/beställare

Rullställning

Tänk på att:

- Monteringsanvisning ska följas
- Stagning och förankring kan vara nödvändig
- Hjulenhet ska säkras i ställningen och låsas då ställningen används
- Ställningen är uppställd på stadigt underlag
- Rullställning med luftfyllda hjul ska ha höj- och sänkbara stöd
- Vid flyttning ska material inte kunna falla ned
- Personal får aldrig befinna sig på ställning som flyttas



Litteratur

Ställningar, AFS 1990:12 med ändr.	Arbetsmiljöverkets Publikationsservice
Byggnads- anläggningsarbete, AFS 1999:3	Arbetsmiljöverkets Publikationsservice
Byggnadsställningar, ADI 512 (2005)	Arbetsmiljöverkets Publikationsservice
Låt det inte hända dig!	Sveriges Byggindustrier
Byggnadsställningar	Byggförlaget
Fallskyddshandboken	Byggförlaget
Offertutvärdering – ställningsarbeten	STIB (Ställningsentreprenörerna)
Ställningsbyggnad	Sveriges Byggindustrier

–BCA–

Byggindustrins Centrala Arbetsmiljöråd